

VAENUKURITEOD

2018
justiitsministeerium

1

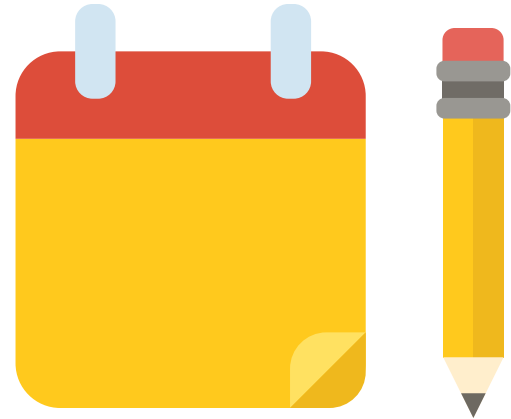
Mis on vaenukuritegu?

Vaenukuriteo puhul on ohver või sihtmärk valitud mingi kindla tunnuse järgi (nt rass, usk, etniline päritolu, rahvus, seksuaalne identiteet/sättumus), mida jagab mingi rühm, või esineb mõni muu sarnane ühine nimetaja.

Kui kedagi rünnatakse tema tegeliku või arvatava tunnuse (päritolu, identiteet) tõttu, on tegu vaenukuriteoga.[1]

Vaenukuritegude näideteks on erinevad vägivallakuriteod (nt kehaline väärkohtlemine), vandalism, sh vara kahjustamine (nt mõnele rühmale kuuluvate hoonete rüüstamine, ohvri vara rikkumine grafitiga, auto lõhkumine) vms.

[1] OSCE/ODIHR 2014

2 Mis on vaenu õhutamine (KarS § 151 lg 2 ?

§ 151. Vaenu õhutamine

(1) Tegevuse eest, millega avalikult on kutsutud üles vihkamisele, vägivaldale või diskrimineerimisele seoses rahvuse, rassi, nahavärvi, soo, keele, päritolu, usutunnistuse, seksuaalse sättumuse, poliitiliste veendumuste või varalise või sotsiaalse seisundiga, kui sellega on põhjustatud oht isiku elule, tervisele või varale, –

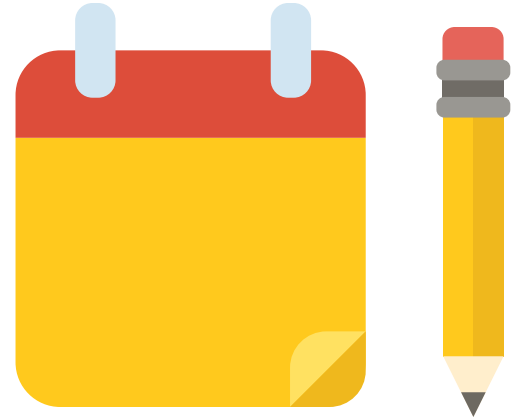
karistatakse rahatrahviga kuni kolmsada trahviühikut või arestiga.

(2) Sama teo eest, kui

1) sellega on põhjustatud inimese surm või tekitatud tervisekahjustus või muu raske tagajärg või

2) see on toime pandud isiku poolt, keda on varem karistatud sellise teo eest – karistatakse rahalise karistuse või kuni kolmeaastase vangistusega.

Vihakõne ("hate speech") on defineeritud Euroopa Nõukogu Ministrite Komitee soovitusel (kliki lingil).

"Euroopa Nõukogu antud definitsiooni kohaselt hõlmab "vihakõne" igasuguseid rassiviha, ksenofoobia, antisemitismi või muud liiki sallimatusel põhinevat vaenulikkust levitavaid, õhutavaid, soodustavaid või õigustavaid väljendusi. Selline sallimatus võib ilmneda agressiivses rahvusluses või etnotsentrismis, vähemuste, migrantide või sisserändaja taustaga inimeste vastases diskrimineerimises ja vaenulikkuses.

Igasugune "vihakõne" ei ole kriminaliseeritud, kuid selle raskemad juhud, mis jäävad rahvusvahelise õiguse valitseva arusaama järgi väljapoole väljendusvabaduse piire ja õhutavad avalikult ja ohtlikul viisil vaenu, vägivalda või diskrimineerimist, on karistatavad karistusseadustiku § 151 kohaselt."

3

Metoodika

Vaenukuritegude määratlemisel on võetud aluseks menetleja poolt infosüsteemi märgitud juhtumiliiki (vaen - usk, rass, päritolu, vaen - seksuaalne sättumus/identiteet, vaen - muu)[1], kuriteo motiivi (vaenumotiiv) ning kuritegude kirjeldusi märksõnaotsingu abil. Vaenu õhutamise (KarS § 151) juhtumid ei liigitu automaatselt vaenukuritegudeks).

Juhtumid on leitud märksõnaotsinguga 2018. aastal registreeritud kuritegude juhtumikirjeldustes (mille selgitus sisaldas vähemalt üht järgnevaist sõnadest: „pede“, „välismaalane“, „mustanahaline“) olemasoleva info põhjal. Lisaks leiti vaenukuriteod vägivallakuritegude juhtumikirjelduste põhjal. Otsingus kasutati teisi otsisõnu, kuid need vasteid ei andnud.

[1] Infosüsteemi MIS on nimetatud juhtumiliigi valikud lisatud 2016. aasta septembrist.

6 vaenukuritegu registreeriti 2018. aastal*

3% küsitlusele vastanuist langes aasta jooksul vaenukuriteo
ohvriks (Justiitsministeerium 2018, avaldamata).

*mis on teada eespoolt selgitatud metoodikat kasutades.

5 REGISTREERITUD VAENUKURITEOD

- 2018. aastal registreeriti vähemalt kuus vaenukuritegu (2017: 4), aga ei registreeritud ühtegi vaenu õhutamise kuritegu (KarS-i § 151).
- Kuuest vaenukuriteost kaks registreeriti KarS § 120 (ähvardamine) alusel, kolm KarS § 121 (kehaline väärkohtlemine) alusel ning üks KarS § 200 (röövimine) alusel.
- Neist viis olid seotud rassi, usu või päritoluga ning üks kannatanute seksuaalse sättumuse/identiteediga. Vaenukuritegudest kaks pandi toime korterelamus ning neli avalikus kohas (tänaval, rannas, kioski järjekorras).

6

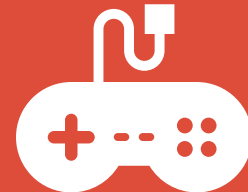
Vaenu õhutamine - väärteod (KarS § 151 lg 1)

2018. aastal registreeriti 8 vaenu õhutamise juhtumit (KarS § 151 lg 1), millest kuuel juhul jäeti väärteomenetlus alustamata (VTMS § 29 lg. 1 p. 1).

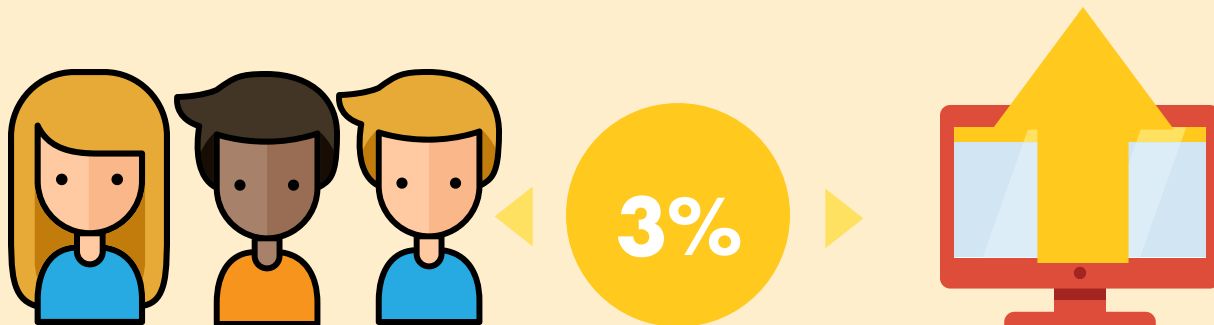

Ühel juhul määrati isikule rahatrahv (kiirmenetluse otsus), ühel juhul tehti väärteomenetluse lõpetamise määrus (VTMS § 75).

2017. aastal registreeriti 13 vaenu õhutamise juhtumit (KarS-i § 151 lg 1), millest viiel juhul jäeti väärteomenetlus alustamata.

7 OHVRIUURING

2018. aasta ohvriuuringus märkis kuriteo ohvriks langemist rahvuse, rassi, nahavärvi, religiooni, puude või seksuaalse orientatsiooni tõttu ligi 3% küsitletuist (vastas 1002 inimest).

Sama näitaja oli 2017. aastal 1%, 2016. aastal 2% (erinevused jäävad statistilise vea piiridesse).

2018

Vaenukuriteod

2017. aasta ülevaade (ptk 10) - [hüperlink](#)

2016. aasta ülevaade (ptk 9) - [hüperlink](#)

2015. aasta ülevaade (ptk 10) - [hüperlink](#)